

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/94288,Roj-w-Pomiechowku.html>

Fot. z zasobu IPN

ARTYKUŁ

„Rój” w Pomiechówku

OKRES HISTORYCZNY

(1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: ELŻBIETA STRZESZEWSKA 26.08.2022

Tamtego dnia na stacji PKP w Pomiechówku, w trakcie akcji zbrojnej przeprowadzonej przez żołnierzy podziemia niepodległościowego, rozegrały się sceny niczym z amerykańskiego westernu.

28 sierpnia 1950 r., po godz. 17.00 (według zeznań dróżnika, Edwarda Zawadzkiego, ok. godz. 18.00), na stacji kolejowej w Pomiechówku pojawiło się czterech uzbrojonych i umundurowanych mężczyzn. Byli to żołnierze patrolu Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) pod dowództwem st. sierż. Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja”. Przyszli od strony fortów pomiechowskich, w których ukrywali się przez ostatnie 3 dni.

Akcja

Według rozbieżnych zeznań świadków patrol miał liczyć od czterech do ośmiu członków. Świadcstwo jednego z uczestników wskazuje jednak, że w skład patrolu wchodziło jedynie czterech żołnierzy: „Rój” (jako dowódca), Bronisław Gniazdowski „Mazur”, Stanisław Tadrzak „Wilk” oraz Wincenty Morawski „Rota”. Decyzję o przeprowadzeniu akcji podjął dowódca patrolu.

**Stanisław Tadrzak „Wilk”,
żołnierz oddziału NZW pod
dowództwem st. sierż.
Mieczysława Dziemieszkiewicza
„Roja”, uczestnik akcji na stacji
PKP w Pomiechówku. Fot. z
zasobu IPN**

Mundur noszony przez Wincentego Morawskiego „Rotę”, żołnierza oddziału NZW pod dowództwem st. sierż. Mieczysława Dziemiszewicza „Roja”, uczestnika akcji na stacji PKP w Pomiechówku. Fot. z zasobu IPN

SA-186A/50
6480/50

Telefonogram Nr. 0001778

dnia 29. 8. 50.	godz. 9.50	Nadaj. Leśnica
z NMBP Warszawa		przyj. Szere
do Szp. Szp. III		

Melduję iż w dniu 28.8.50. przy stacji kolejowej Sennicko, około 16.00 uderzył samochód z młotem. W chwili zdarzenia M.O. Medyka który był kierowcą i towarzyszył mu: 1) Autosikł 400000 lat 30. 2) Autosikł 400000 lat 30. 3) Autosikł 400000 lat 30. i podwoziu M.O. Szere, który w tym czasie jeździł do szpitala. M.O. Medyka posiadał broń P.P. 20. po str. amunicji. M.O. Szere i M.O. podwoziu Szere też broń. Bateria 200000 x magazyn nie ustalony w chwili. Główna ośledź na miejscu wypadku są: Szp. NMBP i Marszałek Rydzki.

Wz. Docelista
Zabawa

29. 08. 1950

Telefonogram kpt. Zdzisława Zabawy z meldunkiem o zajściach mających miejsce 28 sierpnia

**1950 r. na stacji kolejowej w
Pomiechówku. Warszawa, 29
sierpnia 1950 r. Z zasobu IPN**

Wincenty Morawski „Rota” zeznał w trakcie śledztwa:

„Dnia 25-26.VIII.50 r. »Rój«, »Mazur« i ja przebywaliśmy w fortach koło stacji Pomiechówek tam »Rój« powiedział nam, że dokonamy napadu na pociąg. Celem napadu miało być rozbrojenie oficerów jadących pociągiem, przy czym gdybyśmy spotkali w pociągu oficerów K.B.W. lub U.B. to mieliśmy ich pozbawić życia”.

Po przybyciu na miejsce członkowie patrolu zajęli stanowiska w budynku dworca (poczekalnia), na peronie oraz obok budki dróżnika. Zawiadowca stacji oraz dróżnik, dysponujący dostępem do telefonu, zostali uprzedzeni, że próba powiadomienia władz o zaistniałej sytuacji narazi ich na utratę życia, a osoby oczekujące na przyjazd pociągu zgromadzono w poczekalni.

O akcji „Roja” bezpieka dowiedziała się dopiero po przybyciu pociągu do Nasielska. Telefonicznie powiadomiono też struktury bezpieczeństwa publicznego w Warszawie.

Kiedy ok. godz. 18.40 pociąg relacji Warszawa-Nasielsk wjechał na stację w Pomiechówku, „Rój” i członkowie jego patrolu już oczekiwali na peronie. Kierownik pociągu, Paweł Kaczmarczyk, dostał zakaz odjazdu bez pozwolenia, a wszystkich pasażerów wyprowadzono do poczekalni dworcowej. Kontrola przeprowadzona w pociągu nie przyniosła jednak spektakularnych wyników: pociągiem nie jechał żaden wysokiej rangi oficer KBW lub UB, a w wyniku rewizji zdobyto jedynie, po rozbrojeniu dwóch żołnierzy i funkcjonariusza Służby Ochrony Kolei, dwa pistolety maszynowe PPSz oraz jeden karabinek.

W poczekalni dworcowej „Rój” wygłosił do zgromadzonych pasażerów mowę, skierowaną przeciwko władzy

komunistycznej, w której padły znamienne słowa:

„Wśród wszystkich narodów świata – my Polacy powinniśmy wiedzieć co to znaczy słowo wolność”.

Po zakończeniu nakazał wszystkim rozejść się i zezwolił na odjazd pociągu.

**Peron stacji PKP w Pomiechówku
po akcji patrolu st. sierż.
Mieczysława Dziemieszkiewicza
„Roja”. Na peronie zwłoki
jednego z zabitych milicjantów.
Pomiechówek, 29 sierpnia 1950 r.
Fot. z zasobu IPN**

**Zygmunt Antosik, funkcjonariusz
MO posterunek Zegrze, zabity 28
sierpnia 1950 r. podczas akcji na
stacji PKP w Pomiechówku. Fot. z
zasobu IPN**

**Budynek stacji PKP w
Pomiechówku po akcji patrolu st.
sierż. Mieczysława
Dziemieszkiewicza „Roja”. Na
szosie zwłoki jednego z zabitych
milicjantów. Pomiechówek, 29
sierpnia 1950 r. Fot. z zasobu IPN**

Ubeckie śledztwo

W trakcie akcji żołnierze patrolu „Roja” nie ponieśli żadnych strat, ale z ich rąk zginęło trzech funkcjonariuszy MO, którzy pojawili się na stacji. Pierwszy z nich – Zygmunt Antosik z posterunku MO w Nieporęcie (według innych akt w Zegrzu) – pojawił się i zginął jeszcze przed przyjazdem pociągu. Dwaj następni – Henryk Antosik (starszy brat Zygmunta) oraz Waław Dąbrowski z posterunku MO w Pomiechowie – przyjechali na rowerach tuż pod koniec akcji. Milicjanci zostali wezwani do poddania się i podniesienia rąk do góry. Jeden z nich posłuchał polecenia i z podniesionymi rękami pozostał na peronie, drugi porzucił swój rower i zaczął uciekać. Obaj zostali zastrzeleni.

Wyrok na Wincentym Morawskim „Rocie” 16
kwietnia 1951 r. wykonał kat więzienia

mokotowskiego – Aleksander Drej.

O akcji przeprowadzonej przez „bandę »Roja«” na stacji w Pomiechówku bezpieka dowiedziała się dopiero po przybyciu pociągu do Nasielska. Zostały również telefonicznie powiadomione o zajściu organa bezpieczeństwa publicznego w Warszawie.

Konsekwencje akcji ponieśli przede wszystkim pracownicy PKP w Pomiechówku oraz okoliczni mieszkańcy – mimowolni świadkowie zdarzeń. W trakcie prowadzonego przez bezpiekę śledztwa zatrzymywano kolejne osoby podejrzewane o udzielenie pomocy napastnikom (ponad 20 osób). Przesłuchano wszystkich, którzy byli świadkami akcji lub mogli cokolwiek wiedzieć w sprawie: pracowników kolei, funkcjonariuszy SOK, pasażerów i osoby oczekujące na pociąg, a nawet rodziny zabitych milicjantów, przypadkowych przechodniów i rolników pracujących na pobliskich polach. Z biegiem czasu śledztwo zataczało coraz szersze kręgi, a pozyskiwane zeznania zaczęły wykraczać poza temat napadu.

**St. sierż. Mieczysław
Dziemieszkiewicz „Rój”, 1948 r.
Fot. z zasobu IPN**

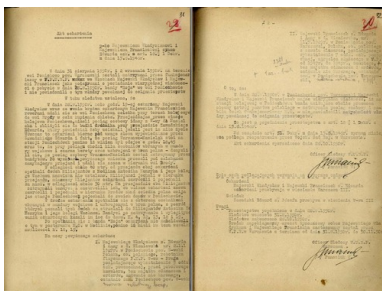
„Rota” i jego kat

W wyniku śledztwa, na podstawie przepisów dekretu z 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa, dróżnik Edward Zawadzki oraz komendant SOK Zygmunt Szymański zostali skazani wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z 18 grudnia 1950 r. odpowiednio na 5 i 4 lata pozbawienia wolności za niedopełnienie swoich obowiązków i niepowiadomienie odpowiednich władz o tym, że na powierzonym im terenie „banda zbrojna dokonała zamachu na pociąg”.

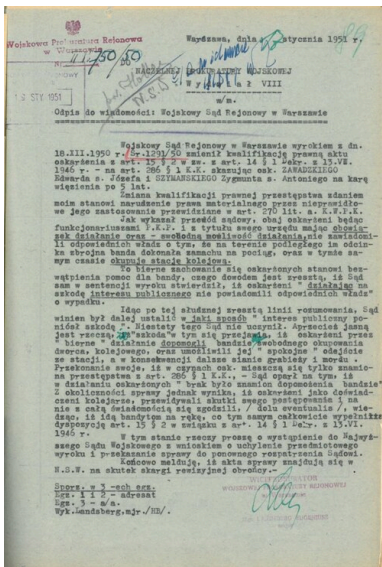
Podobny los spotkał przypadkowych świadków akcji – braci Władysława i Franciszka Majewskich, którzy otrzymali kary po 3,5 roku więzienia za to, że

„(...) mając wiarygodną wiadomość o pobycie w opisanym miejscu czterech członków bandy »NZW«, mającej na celu zbrodnię, pod d-twem ps. »Roja«, (...) nie powiadomili o tym natychmiast władzy powołanej do ścigania przestępstw (...)”.

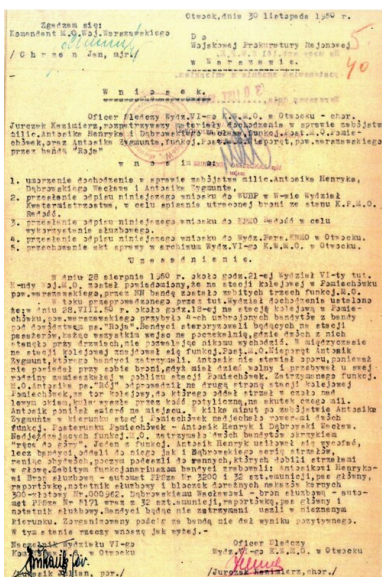
Udział w akcji na stacji w Pomiechówku miał również decydujące znaczenie w trakcie toczącego się w WSR w Warszawie procesu Wincentego Morawskiego „Roty”. Uznany za współwinnego dokonania zamachu na trzech funkcjonariuszy MO, jak również na funkcjonariusza SOK, któremu odebrano karabin i kierownika pociągu, któremu pod groźbą użycia broni uniemożliwiono danie sygnału do odejścia pociągu, 27 lutego 1951 r. został skazany na karę śmierci. Wyrok na Wincentym Morawskim „Rocie” 16 kwietnia 1951 r. wykonał okryty złą sławą kat więzienia mokotowskiego – Aleksander Drej.

**Akt oskarżenia przeciwko
Władysławowi i Franciszkowi
Majewskim, świadkom akcji na
stacji PKP w Pomiechówku. Z
zasobu IPN**

Pismo mjr. Eugeniusza Landsberga, wiceprokuratora Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Warszawie, w sprawie rewizji wyroku wydanego przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie 18 grudnia 1950 r. w sprawie przeciwko Edwardowi Zawadzkiemu i Józefowi Szymańskiemu. Warszawa, 17 stycznia 1951 r. Z zasobu IPN

**Wniosek o umorzenie
dochodzenia w sprawie zabójstwa
milicjantów dokonanego 28
sierpnia 1950 r. na stacji
kolejowej w Pomiechówku.
Otwock, 30 listopada 1950 r. Z
zasobu IPN**

W zasobie Instytutu Pamięci Narodowej znajdują się materiały archiwalne, które pozwalają na odtworzenie przebiegu akcji żołnierzy NZW na stacji PKP w Pomiechówku. Głównym źródłem są akta śledcze oraz sądowe zawierające szczegółowe zeznania świadków wydarzenia, ale informacje na ten temat można odnaleźć również w materiałach operacyjnych organów bezpieczeństwa oraz w dokumentacji administracyjnej, w tym w aktach osobowych funkcjonariuszy MO.

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ